

Features of Real Estate Tax in Uzbekistan as a Developing Country

Ulugbek Toshmamatovich Tulakov

Senior Lecturer of Department of Finance at Termez State University

Abstract: Real estate tax revenues do not exceed 1 percent of GDP in developing countries. In most countries, this is less than 0,5 percent. Following such a low contribution, there is a growing desire among countries to increase the share of this tax in GDP. The article discusses the reasons for considering real estate tax as a “good” and “bad” tax compared to other types of taxes such as income and consumption taxes. Factors that could lead to inefficiencies and inequalities in real estate taxes were also studied. Various causes and possible effects of low real estate tax rates in developing countries have been studied. All the studied aspects of the real estate tax apply to our developing country, Uzbekistan.

Keywords: GDP, property tax, real estate tax, tax rates, taxpayer, low income, deductions, “good” and “bad” tax, market value, cadastral value.

Кўп шаклларга эга бўлишига қарамай, кўчмас мулк солиғи одатда ер ва бинолар каби кўчмас мулк қийматидан йиллик солиқ сифатида олинади. Ушбу таърифда истиснолар мавжуд, чунки умуман ерга сармоя киритилади ва хусусий тадбиркорлик сингари турар-жой бўлмаган фаолият мобил бўлиши мумкин. ЯИМнинг улуши сифатида кўчмас мулк солиғи юқори даромадли мамлакатларда 2 фоиз ёки ундан кўпроқни ташкил қилиши мумкин бўлса, ривожланаётган мамлакатларда бу 1 фоиздан камни ташкил қилади. Ғарбий Европа давлатлари, Америка Қўшма Штатлари, Канада ва Австралияда ўртача кўчмас мулк солиғи йиғилади, бу уларнинг ЯИМнинг 2 фоизига яқин. Бразилия ва Аргентина каби баъзи ўртача юқори даромадли мамлакатларнинг улуши энг ривожланган мамлакатларга ўхшашдир. Марказий ва Шарқий Европадаги ўтиш даври мамлакатлари ва собиқ Совет республикаларида, хусусан Ўзбекистонда ҳам кўчмас мулк солиғидан тушадиган даромадлар уларнинг ЯИМнинг 1 фоизига тенг. Маълумотлар мавжуд бўлган кам даромадли Африканинг аксарият мамлакатлари учун кўчмас мулк солиғи ЯИМнинг 0,1 фоизидан камроғига ҳисса қўшади.

Ривожланаётган мамлакатлар қатори Ўзбекистонда ҳам кўчмас мулк солиғини “яхши” солиқ сифатида тарғиб қилиш зарурати учун қуйидаги бир қатор назарий ва сиёсий асослар мавжуд:

Самарали: кўчмас мулк солиғи истеъмол ва даромад солиғи каби бошқа солиқ турлари билан таққослаганда самаралироқ ҳисобланади, чунки унинг қўлланилиши ресурсларни тақсимлашга инсон ва жисмоний капитал шаклида етказиб бериш ва инвестиция қилиш тўғрисидаги қарорни бузиш орқали таъсир қилмайди. Бу ишлаб чиқариш фаолиятдан кўра, ҳашаматга солинадиган солиқ бўлгани учун, у ишлаб чиқаришни рағбатлантирмайди - шунингдек, ер ва мулкдан унумли фойдаланишни рағбатлантириши мумкин. Ушбу устунлик солиқ базасининг “ҳаракатсиз” хусусияти туфайли мавжуд.

Тенглик: кўчмас мулк солиғи прогрессив солиқ сифатида қаралади, чунки ер ва капитал, умуман, нисбатан бадавлат кишиларга тегишли. Натижада, солиқ юкини ўрта ва юқори даромад олувчилар кўтариши мумкин.

Маъмурий инновациялар: кўчмас мулк солиғи мунтазам равишда иш юритиш ва ташкил этишни талаб қилади ва ер ва мулк тўғрисидаги батафсил маълумотларни тўплашни ўз ичига олади ва шу билан кенг маъмурий яхшиланишларни келтириб чиқаради.

Маҳаллий ҳукумат даромадларининг идеал манбаи: солиқ базаси географик жиҳатдан чегараланган ва ҳаракатчанлиги чекланган маҳаллий аҳоли томонидан тўланганлиги сабабли, кўчмас мулк солиғи одатда маҳаллий ҳокимият органлари учун барқарор ва башорат қилинадиган даромад манбаи сифатида қаралади. Мулклар жисмонан кўчмас бўлганлиги сабабли, маъмурий имкониятлар чекланган бўлса ҳам, мулкларни аниқлаш ва солиққа тортиш ҳукуматлар учун принципиал жиҳатдан нисбатан содда.

Шаффофлик ва ҳисобдорликни тарғиб қилади: кўчмас мулк солиғи солиқ тўловчилар учун жуда яхши кўринадиган ва асосан маҳаллий хизматларнинг яхшиланиши билан боғлиқ. Натижада, у солиқ тўловчилар ва ҳукуматлар ўртасида даромадлар ва давлат харажатлари бўйича савдолашиш учун асос бўлиб хизмат қиладиган ноёб потенциалга эга, шунинг учун ишлаб чиқарувчилар ва маҳаллий мансабдор шахслар янада масъулиятли бўлишади.

Кўчмас мулк солиғининг юқорида айтиб ўтилган афзалликларидан айрим истиснолар мавжуд бўлиб, улар “яхши” солиқни “ёмон” солиққа айланадиган самарасиз ва тенгсизликка олиб келиши мумкин. Ушбу истиснолар солиқ солинадиган базанинг тури, баҳолашда қўлланиладиган усул ва солиқларнинг барча жойлар бўйича бажарилишидаги фарқлар каби қуйидаги омиллардан келиб чиқиши мумкин:

Солиқ солинадиган база сифатида кўчмас мулкдан фойдаланиш: Солиқ солинадиган база (ер ва бинолар) сифатида кўчмас мулкдан фойдаланиш ресурсларнинг тақсимланишига таъсир кўрсатиб, самарасиз бўлиб қолиши мумкин. Солиқ солинадиган базанинг ҳаракатсиз табиатидан келиб чиқадиган кўчмас мулк солиғи самарадорлигининг афзаллиги фақат ерга тегишли бўлиб, одатда биноларга, айниқса кўчма бўлган турар-жой иншоотларига тегишли эмас. Масалан, нисбатан кўпроқ мол-мулкни ўз ишлаб чиқаришидаги улуш сифатида фойдаланадиган корхоналарда кўчмас мулк солиғини қўллаш, қандай қилиб, қаерга ва қандай шаклда сармоя киритиш тўғрисида қарор қабул қилишига таъсир кўрсатиши билан бузилган бўлиши мумкин. Яхшиланмаган ердан номутаносиб равишда кўпроқ солиққа тортиш, шунингдек, айниқса биноларни такомиллаштириш солиқ базасининг кўпайиши деб ҳисобланса, техник хизмат кўрсатишга халақит бериши мумкин. Бундан ташқари, янги ва яхши қурилган биноларга кўпроқ солиқ солинадиган бўлса, бу янги қурилишни қисқартириши билан шаҳарларнинг ўсишини ёки ўсишини секинлаштириши мумкин.

1-жадвал Мулкни баҳолашнинг кенг тарқалган иккита усули билан таққослаш

Бозор қиймати асосида баҳолаш	Кадастр қиймати асосида баҳолаш
Солиқ ҳисобидан молиялаштириладиган маҳаллий хизматлардан олинадиган имтиёзлар мулк қийматида акс эттирилиши ва маҳаллий мансабдор шахслар ўртасида ҳисобдорлик ва шаффофликни ривожлантиришга ёрдам беради.	Маҳаллий хизматларнинг афзалликларини акс эттира олмайди ва шу сабабли маҳаллий амалдорлар ўртасида шаффофлик ва ҳисобдорликни яратиш қийин бўлиши мумкин.
Бинолар ва жойларнинг сифатидаги фарқларни ҳисобга олган ҳолда, бу шаффофрокдир.	Бинолар ва жойларнинг сифатидаги фарқларни аниқлаб бўлмайди.
Қимматбаҳо маҳаллаларда истиқомат қилиш эҳтимоли кўпроқ бўлган юқори даромадли уй хўжаликларида солиқ солиш орқали вертикал	Камроқ адолатли ва кам даромадли солиқ тўловчиларга юқори солиқ тўловчиларга нисбатан катта солиқ

тенгликни тарғиб қилади.	юқини келтириб чиқариши мумкин.
Вақт ўтиши билан мулкнинг нисбий қийматининг ўзгаришини ҳисобга олиши мумкин.	Вақт ўтиши билан мулкнинг нисбий қийматининг ўзгаришини ҳисобга олмайди.
Вақт ўтиши билан мулкнинг бозор қиймати ўзгариб туриши сабабли ўзгарувчан.	Кам ўзгарувчан, чунки баҳо бозор қийматига боғлиқ эмас.
Қабул қилиш қийин ва бошқариш анча қиммат.	Қабул қилиш осонроқ ва бошқариш арзонроқ.

Солиқ базасини баҳолаш учун кадастр қийматидан фойдаланиш: Солиқ базаси қандай баҳоланишига қараб, кўчмас мулк солиғи билан капитал аргументи бўлиши мумкин ёки бўлмаслиги мумкин. Солиқ базасини баҳолаш учун бозор қийматидан фойдаланиш одатда кадастр баҳолаш каби муқобил ёндашувлардан кўра адолатли ҳисобланади, чунки биринчиси солиқ ҳисобидан молиялаштириладиган маҳаллий хизматларнинг имтиёзларини акс эттиради. Масалан, жамоат боғларига ёки йирик транспорт воситаларига яқинроқ бўлган мулк эгасига кўпроқ фойда келтиради, бу эса мулкни ўлчови томонидан майдонга асосланган баҳолаш ёрдамида аниқланмайди. Умуман олганда, мол-мулкнинг ҳақиқий қийматини ҳисобга олмаган мол-мулкни баҳолаш, мол-мулк бўйича самарали солиқ ставкаларининг фарқланишига олиб келиши мумкин ва шу сабабли адолатсиз бўлиб қолади. 1-жадвалда кенг қўлланиладиган иккита баҳолаш усулининг афзалликлари ва камчиликлари умумлаштирилган.

Маҳаллий аҳоли ўртасида солиқ ставкаларининг сезиларли ўзгариши: Бу солиқ тўловчининг паст солиқли ҳудудларга ўтиш тўғрисидаги қарорига таъсир қилиш орқали самарасизликни келтириб чиқариши мумкин. Бу вақт ўтиши билан юқори солиқ солинадиган жойларда мол-мулкнинг бозор қийматини янада пасайтириши ва солиқ тушумининг йўқолишига олиб келиши мумкин.

Маҳаллий аҳоли ўртасида ижро маъмурияти ва солиқ маъмуриятидаги сезиларли фарқ: Ҳатто солиқ ставкалари ресурслар тақсимолига таъсир қилиш учун маҳаллий микёсда деярли фарқ қилмаса ҳам, ижро этилишдаги фарқлар бунга таъсир қилиши мумкин. Масалан, кучсиз ижро этиладиган жойларда яшовчи солиқ тўловчилар, одатда, адолатсиз бўлиб қолиши мумкин бўлган кучли ижрога эга бўлган жойларга нисбатан паст солиқ юкига дуч келишади. Ушбу хилма-хилликлар маҳаллий ёки сиёсий доирадаги имкониятлар фарқи туфайли пайдо бўлиши мумкин.

Мулк эгаларининг даромад олиш имкониятларини ҳисобга олмаганда: Агар кўчмас мулк солиғи мулк эгаларининг кекса ёшдаги одамлар ёки даромад манбаларини олдиндан айтиб бўлмайдиган даромад олиш имкониятларини ҳисобга олмаса, бу даромадларни қайта тақсимлашига олиб келиши ва жисмоний шахсларнинг бойлигини вақт ўтиши билан йўқ қилиши мумкин. Бу, айниқса, капитал бозори тез-тез ривожланмаган ва акциялар ёки бошқа молиявий активлар каби бойликни сақлашнинг бошқа воситалари мавжуд бўлмаган ривожланаётган мамлакатларда муаммо ҳисобланади.

Ривожланаётган мамлакатларда кўчмас мулк солиғи даромадларининг камлиги сабаблари куйидагилар:

Фискал марказизлаштиришнинг паст даражаси ривожланаётган мамлакатларда кўчмас мулк солиғи даромадларининг камлиги сабабларидан бири ҳисобланади. Принципиал жиҳатдан маҳаллий ҳукумат органлари кўчмас мулк солиғини марказий ҳукуматларга қараганда самаралироқ йиғишлари мумкин, чунки улар маҳаллий аҳолини осонроқ

назорат қилишлари, мол-мулклари тўғрисида яхшироқ маълумотларга эга бўлишлари ва уларнинг бажарилишини назорат қилишлари мумкин. Шу билан бирга, даромад йиғишнинг марказлашмаган тизимига эга бўлган мамлакатларда ҳам кўчмас мулк солиғи йиғиш кўпинча паст даражада.

Мулкни самарали солиққа тортиш йўлидаги энг асосий тўсиқлардан бири бу мулкка эгалик қилувчи элиталарнинг доимий қаршилиги бўлиб, улар сиёсий ислохотни самарали амалга оширишни тўсиб қўядиган кучли лобби ташкил қилади. Ресурслар тўпланган ва сиёсий ва иқтисодий элита бир-бири билан чамбарчас боғлиқ бўлган йирик пойтахт шаҳарларида бу алоҳида муаммо. Дарҳақиқат, баъзи маъмурий муаммоларни енгиш учун бюрократик имкониятлар бошқа жойларга қараганда юқори бўлиши мумкин бўлган бундай шаҳарларда элита қаршилиги асосий тўсиқ бўлиши мумкин. Ривожланаётган мамлакатларда кўчмас мулк солиғининг паст даромад ҳиссасининг бошқа сабаблари бу одатда кўчмас мулк солиғи маъмурияти ёмонлиги, ижро этишнинг сустлиги ва солиқ тўловчиларнинг муносабати.

Заиф солиқ маъмурияти: Бу асосан етарли даражада кадрлар, инфратузилма ва мулк тўғрисидаги маълумотларнинг чекланганлиги билан боғлиқ. Ушбу муаммолар бир қатор солиқ маъмурий вазифаларида, масалан, тор солиқ базаси, мол-мулкнинг самарасиз солиқ ҳисоб-китоблари ва жуда паст солиқ ставкаларида акс этади (1-жадвалга қаранг).

Солиқ тўловчиларнинг муносабати: кўчмас мулк солиғи кўпинча ривожланаётган мамлакатларнинг солиқ тўловчилари орасида бир қатор сабабларга кўра машхур эмас. Биринчидан, жисмоний шахслар ёки корхоналар бойлигидан олинадиган кўчмас мулк солиғи солиқ тўловчилар даромадларига мос келмаслиги мумкин. Бу, айниқса, нафақахўрлар сингари даромади чекланганларни норози қилиши мумкин. Иккинчидан, нотурар-жой объектлари бўйича кўчмас мулк солиғи бизнес эгалари орасида ёқимсиз бўлиши мумкин, чунки бу уларнинг ресурсларини тақсимлаш ва инвестиция қарорларига таъсир қилиши мумкин. Учинчидан, кўчмас мулк солиғи йиғиш маҳаллий хизматларнинг яхшиланиши билан мос келмаслиги мумкин, бу асосан коррупция ва маҳаллий мансабдор шахсларнинг паст даражадаги жавобгарлиги билан боғлиқ.

Ижронинг заифлиги: кам йиғиш даражаси ва заиф ижро биргаликда ривожланаётган мамлакатларда яна бир муаммо. Сайланган маҳаллий мансабдор шахсларнинг бадавлат ва қудратли шахслардан олинадиган солиқларни амалга оширишга бўлган сиёсий тайёргарлиги паст ставкаларни янада кучайтириши мумкин. Солиқ тўловчилар орасида одатда кўчмас мулк солиғининг машхур бўлмаганлигини ҳисобга олган ҳолда, сиёсатчилар, сайловларда ўз овозларини максимал даражада ошириш шунингдек, камбағал маҳаллаларда яшовчи камбағал одамларга нисбатан кучли кўчмас мулк солиғини кучайтиришга тайёр бўлмасликлари мумкин. Бундан ташқари, мулкни мусодара қилиш каби талабларга жавоб бермаганлик учун жазо сиёсий жиҳатдан мақсадга мувофиқ бўлмаслиги мумкин.

Солиқ қарздорлиги: ер ва мол-мулк солиқларининг ўсишини чекловчи омил бу солиқ бўйича ундирилмаган қарздорликнинг юқори даражаси ҳисобланади. Таъкидлаш керакки, жисмоний шахсларнинг ер ва мол-мулкка солинадиган солиқ қарздорлигининг катта қисми - бу ундирилмаган қарзлар ҳисобланади. 2020 йилда мамлакатимизда мулккий солиқларнинг бюджетдаги жами солиқ қарздорлиги суммасига нисбати қарийб 40% ни ташкил этди.

Ривожланаётган мамлакатларда мол-мулк солиғини бошқариш одатда қуйидагилар билан тавсифланади:

Тор солиқ базаси: бу норасмий мулкларнинг катта қисми ва турли хил мулк турларига ёки жамиятнинг турли гуруҳларига нисбатан бир қатор қонуний имтиёзлар ва чегирмаларга боғлиқ.

Истиснолар: Улар мулкчилик тури ва мулк эгаси ёки эгасининг хусусиятлари каби турли хил омилларга асосланган ҳолда тақдим этилиши мумкин, масалан, давлат мулкига бўлган имтиёзлар, хайрия мақсадларида фойдаланиладиган объектлар, черковлар, мактаблар ва касалхоналар. Бундай истиснолар самарасизликни келтириб чиқариши мумкин, агар улар корхоналар ўртасида ва бизнес билан ҳукумат ўртасидаги иқтисодий рақобатга таъсир қилса. Улар солиқ базасини янада камайтириши ва номутаносиблик яратиши мумкин бундай имтиёзларни олмаган солиқ тўловчилар ёки маҳаллий аҳоли учун юк.

Мулкларни самарасиз баҳолаш: бу солиқ солинадиган базани янада бузадиган рўйхатдан ўтган мулкларни кам баҳолашга олиб келиши мумкин. Мулкни баҳолашда кенг қўлланиладиган иккита усулдан бозорга асосланган баҳолаш одатда самарадорлик ва капитал сабаблари учун яхшироқ солиқ базаси сифатида қаралади (1-жадвалга қаранг).

Шунга қарамай, кадастр баҳолаш ривожланаётган мамлакатларда кенг қўлланилади, чунки уни амалга ошириш нисбатан осонроқ ва бошқариш арзонроқ.

Кам солиқ ставкалари: ривожланаётган мамлакатларда солиқ ставкалари одатда жуда паст. Шунга қарамай, мол-мулкка солиқ ставкасини ошириш асосан унчалик ёқмайди ва фуқароларнинг салбий реакцияларига олиб келиши мумкин.

Ягона ставкалар: маъмурий салоҳият паст бўлган тақдирда, мол-мулк солиғи тизими ишлаб чиқиладиганда худуднинг ўзига хос ставкалари ҳисобга олиниши мумкин.

Сиёсатнинг таъсири: кўчмас мулк солиғи кўплаб ривожланаётган мамлакатларда кенг асосда тўғридан-тўғри солиққа тортишни кучайтириш бўйича ҳозирги саъй-ҳаракатларнинг асоси ҳисобланади. Шунга қарамай, аксарият ривожланаётган мамлакатларда даромадларнинг чекланган бўлишига ҳисса қўшади.

Хулоса қилиб шуни айтиш мумкинки, қуйидаги тақлиф ва тавсияларни амалга ошириш вақт ўтиши билан кўчмас мулк солиғининг ЯИМдаги ҳиссасини оширишга ёрдам беради:

1. Кўчмас мулк солиғи маъмурий тузилмасини, солиқ базасини танлашни, солиқ ставкасини ва имтиёзларни, самарадорлик ва тенглик нуқтаи назаридан қайта кўриб чиқиш.
2. Хусусиятлар бўйича тўлиқ маълумотларга эга бўлиш учун техник ноу-хауларни такомиллаштириш. Буни, масалан, Географик Ахборот Тизими (ГИТ) хариталаш орқали амалга ошириш мумкин, бу ходимларни баҳолаш техникасини янгилаш учун қамровини ошириш ва ўқитиш. Мулк регистрлари ва баҳолаш варақаларини мунтазам янгилаб туриш зарур.
3. Интеграцияни оширишга ёрдам берадиган жамоатчиликни хабардор қилиш дастурларини тарғиб қилиш ва ижро чораларини кучайтириш орқали солиқ ставкасини яхшилаш.
4. Маҳаллий бошқарувга кўчмас мулк солиғи йиғишни бошқариш учун кўпроқ мустақиллик бериш орқали фискал марказсизлаштиришни кучайтириш.

5. Инсофли ва интизомли солиқ тўловчилар учун солиқ қарздорлигини 3 ойдан 1 йилгача муддатда ва амалдаги қайта молиялаштириш ставкаси миқдорида тўлашга имкон берувчи солиқ кредитини жорий қилиш.
6. Ўз вақтида ундирилмаган (боқиманда) қарздорликни камайтириш мақсадида Солиқ кодексининг 110-моддасида назарда тутилган пеня (устама)ларнинг молиявий таъсирчанлигини ошириш мақсадга мувофиқ. Бунда муддати ўтиб кетган дебиторлик қарзи 90 календар куни ўтгандан кейин ҳисобланишини эътиборга олган ҳолда, солиқ қарздорлигини тўлашнинг ҳар бир кечиктирилган куни учун табақалаштирилган прогрессив ставкаларини куйидаги миқдорда яъни:

дастлабки кечиктирилган 30 кунгача пеня ставкасини амалдаги қайта молиялаш ставкасининг 1/300 қисми миқдорида;

31-кундан бошлаб 90-кунгача, пенянинг оширилган ставкасини кунига қайта молиялаш ставкасининг 1/150 қисми миқдорида;

91-кундан бошлаб солиқ қарздорлигини сўндирган кунгача, пенянинг оширилган ставкасини кунига қайта молиялаш ставкасининг 1/100 қисми миқдорида жорий этиш лозим.

Шундай қилиб, таҳлил натижалари шуни кўрсатадики, ривожланаётган мамлакатлар сингари Ўзбекистон Республикасида кўчмас мулкка солиқ солишни ривожлантириш йўналиши бўйича олиб борилаётган сиёсат мавжуд солиқларнинг молиявий аҳамиятини оширишга қаратилган. Шу билан бирга, кўчмас мулк объектларига солиқ солинадиган базани аниқлашда ягона ёндашувга ўтиш орқали кўчмас мулкка солиқ солиш тизимини такомиллаштириш амалга оширилмоқда.

References

1. Bahl, R. (2009). *Property Tax Reform in Developing and Transition Countries*. USAID
2. Bird, R. M. and Slack, E. (2002). *Land and Property Taxation: A Review*. World Bank.
3. Kelly, R. (2013). *Making the Property Tax Work?* International Center for Public Policy Working Paper 2013: 11. Andrew Young School of Policy Studies, Georgia State University.
4. Monkam, N. and Moore, M. (2015). *How Property Tax Would Benefit Africa*. African Research Institute.
5. Norregaard, J. (2013). *Taxing Immovable Property: Revenue Potential and Implementation Challenges*. IMF Working Paper WP/13/129.
6. Slack, E. (2011). *Property Tax in Theory and Practice*. IMFG Papers on Municipal Finance and Governance, No 2.
7. Smoke, P. (2013). *Why Theory and Practice are Different: The Gap between Principles and Reality in Sub-National Revenue Systems*. International Center for Public Policy Working Paper 13–13. Andrew Young School of Policy Studies, Georgia State University.
8. То‘лаков, У.Т. *Soliqlar va soliqqa tortish: O‘quv qo‘llanma* / У.Т.То‘лаков, О.Т.Махмудов; С.К.Худойқулов umumiy tahriri ostida. – Termiz: TerDU nashr-matbaa markazi, 2021. – 365 b.
9. Tulakov, U.T., & Xudayarova, Z.Y. (2021). *Prospects for property tax development*. Central Asian journal of innovations on tourism management and finance, 2(6), 66-71.

10. Tulakov, U.T., (2021). *Radical reform of the labour payment system in Uzbekistan*. Online – conferences platform, 101–103. Retrieved from
11. Tulakov, U.T., (2021). *The problems of determining the cadastre value of land in taxation of real estate*. In Euro-Asia Conferences 4(1), 96-99. Retrieved from
12. Тўлаков, У.Т., (2021). *Ўзбекистонда ер солиги ривожланиши истиқболлари. “Иқтисодиёт ва инновацион технологиялар” илмий электрон журнали*, 1(3), 355-366.
13. Тўлаков, У.Т., (2021). *Мол-мулк солиги бўйича имтиёзларни такомиллаштириши. “Логистика ва иқтисодиёт” илмий электрон журнали*, 1(2), 425-435.
14. Худойкулов, С. К., Тўлаков, У.Т., (2020). *Ўзбекистонда кўчмас мулкни солиққа тортиш тизимини такомиллаштириши*. Молия ва банк иши илмий электрон журнали, 1(6), 151-160.
15. Тулаков, У.Т., Ismoilov Sh., (2020). *Результаты налоговых реформ, осуществляемых в Узбекистане*. Экономика и бизнес: теория и практика, (3-2), 190-194.
16. Tulakov, U.T., (2020). *Development of the digital economy in Uzbekistan as a key factor of economic growth and increase of living standards of the population*. IJAR, 6(6), 30-33.
17. Tulakov, U.T., Ismoilov Sh., (2020). *Theoretical foundations of digital economy*. Modern scientific challenges and trends, 5(27), 34-38.
18. Tulakov, U.T., Ismoilov, Sh., (2020). *Modern labor relations and forms*. International Journal of Advanced Academic Studies, 2(2), 155-157.
19. Tulakov, U., Usmonov, Ch., & Turaev, B. (2020). *Increasing the Income of the Population is the Guarantee of A Prosperous Life*. TEST Engineering & Management, 83(3), 609-615.
20. Avazov, E.X., Tulakov, U.T., Aliyarov, O.A., (2020). *Efficiency of innovative development of agricultural business in the Republic of Uzbekistan*. Journal on Banking & Insurance Research (SJBIR), 9(4), 14-18.
21. Tulakov, U.T., & Ismoilov, Sh., (2020). *Bases of real estate taxation in Uzbekistan*. International Journal of Psychosocial Rehabilitation, 24(6), 2109-2114.
22. Tulakov, U.T., & Boypulatov, A. (2019). *The new preliminary development of the tax system of the republic of Uzbekistan*. International Journal of Advanced Research in Management and Social Sciences, 8(5), 98-105.
23. Тулаков, У.Т., (2019). *Солиқларнинг мамлакат иқтисодиёти ривожланишидаги роли*. Интернаука, (24-2), 49-50.
24. Тўлаков, У.Т., (2019). *Ўзбекистон Республикаси солиқ тизими ривожланишининг янги босқичида*. Сервис илмий-амалий журнал, 1(3), 142-145.
25. Тулаков, У.Т., (2018). *Перспективы развития рекреационного туризма в Республике Узбекистан*. Современные инновации, 2(24), 46-49.